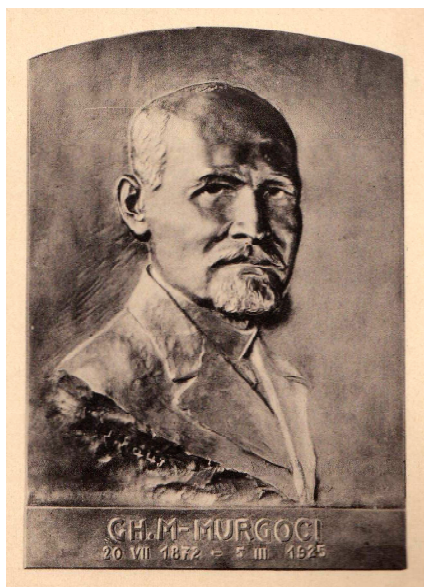

Ion STELEA

GHEORGHE MUNTEANU-MURGOCI UNUL DINTRE CEI MAI MARI GEOLOGI AI ROMÂNIEI

Între pionierii geologiei românești, Gheorghe Munteanu-Murgoci (1872-1925) era cel mai tânăr și a murit tânăr, urmând destinul implacabil al altor genii ale nației române. A fost contemporan cu Grigore Ștefănescu (1838-1911), profesor de geologie la Universitatea din București, coordonator al primei hărți geologice a României, cu Matei Drăghiceanu (1844-1939), celebru inginer de mine, cu Valeriu Popovici-Hațeg (1868-1929), autor al primei hărți geologice de detaliu a României, cu Ion Simionescu (1873-1944), ilustru profesor de geologie la Iași și la București, în fine, cu Ludovic Mrazec (1867-1944), profesor de mineralogie la Universitatea din București și primul director al Institutului Geologic al României, cel care l-a atras spre științele naturii și i-a îndrumat pașii în primii ani de carieră. Cu excepția lui Grigore Ștefănescu, toți

ceilalți mari geologi evocați mai sus i-au supraviețuit.

Nașterea sa este ușor învăluită în mister. Tradiția orală spune că s-a născut într-o căruță, sub soarele arzător al Bărăganului, pe drumul de transhumanță al strămoșilor săi transilvăneni. A trăit în permanentă mișcare 53 de ani, puțin și intens. A pus suflet în tot ce a făcut. A scris lucrări științifice excepționale și lucrări de popularizare, a făcut prima hartă pedologică a țării, a scris manuale și dicționare, instrucțiuni de realizare a hărților și chestionare agrare. A avut profesori și colaboratori celebri (Tschermack, Becke, de Martonne, Popescu-Voitești). A avut mulți prieteni, anonimi și nume mari, între care Emmanuel de Martonne, Nicolae Iorga, Aurel Vlaicu și regele Carol al II-lea, căruia i-a fost profesor de științe naturale și fizice.

A fost un pedagog cu har, iubit de studenți și stimat de colegi. A fost profesor de liceu la Ploiești (1902) și la București (1903-1908) și șef de lucrări la Catedra de mineralogie a profesorului Mrazec. A fost șeful secției de agrogeologie a Institutului Geologic al României (1906-1925) și profesor de geologie și mineralogie la Școala Națională de Poduri și Șosele din București din 1908, devenită Școala Politehnică în 1920. A ținut cursuri de geografie la Universitatea populară de la Vălenii de Munte. A organizat și prezidat congrese și comisii internaționale de petrol, de geologie și de pedologie.

A fost om de cultură și patriot. S-a pus dezinteresat și fără rezerve în slujba țării și a neamului său și, cu o energie ieșită din comun, a pus în mișcare alte energii pentru cauza națională. A ctitorit instituții care funcționează și astăzi (Institutul de Studii Sud-Est Europene, Asociația Geologică Carpato-Balcanică). Înainte de Primul Război Mondial, a ținut prelegeri de geologie și geografie fizică la Școala Superioară de Război. După război, a organizat cursuri de pedologie la Institutul Geologic, a participat la punerea în

practică a reformei agrare și a organizat laboratoarele de mineralogie și geologie de la nou-înființata universitate românească din Cluj.

A purtat un nume de munte, Murgoci, dar a ars ca o flacăra. A lăsat în urmă o operă științifică a cărei valoare a fost recunoscută și apreciată pe plan intern și internațional și care, în coordonatele sale majore, a rămas valabilă până azi. Cu excepția paleontologiei, opera sa geologică acoperă toate disciplinele de profil, teoretice și aplicate: mineralogie, petrografie, stratigrafie, tectonică, hidrogeologie, geotehnică și resurse minerale.

A lucrat în toată țara, în Vechiul Regat, în Cadrilater și-n Transilvania, în Timoc și-n Basarabia. A lucrat mult în Carpații Meridionali, Subcarpați, Oltenia, Bărăgan și Dobrogea, regiuni pentru care a elaborat monografii excepționale. Primele lucrări le-a făcut în Dobrogea și în Carpații Meridionali centrali și toată viața avea să bată drumurile între cele două regiuni de suflet, păstor de idei într-o transumanță fără odihnă.

În Munții Parâng și Munții Lotru a făcut studii mineralogice și petrografice sistematice asupra rocilor serpentinite, studii care au stat la baza elaborării tezei de doctorat, susținută în 1900 la Universitatea din Munchen, cu distincția „*Magna cum laude*”. Cu ocazia acestor cercetări a descoperit un mineral nou, pe care l-a numit lotrit. Este un silicat hidratat de calciu și aluminiu, cunoscut azi în literatura de specialitate sub denumirea de pumpellyit, dată de mineralogii americani care au descoperit același mineral un sfert de veac mai târziu. Ca mineralog, a studiat mult amfibolii, o clasă de minerale cu compoziție chimică complexă, pentru care a elaborat o clasificare bazată pe corelarea compoziției chimice cu proprietățile optice.

De la mineralogie și petrografie a trecut la cercetări de geologie structurală și tectonică pe toată aria Carpaților Meridionali de la vest de Olt, iar rezultatele aveau să-l facă celebru. Într-o serie de trei conferințe ținute, în 1905, la Academia de Științe din Paris, comunică existența unei mari pânze de șariaj în Carpații Meridionali, pe care o denumește pânza getică într-o lucrare de sinteză prezentată, în 1910, la Congresul Internațional de Geologie de la Stockholm. Este cea mai citată lucrare geologică a lui Murgoci, interpretarea sa structurală, originală pentru acea vreme, fiind recunoscută și în prezent.

În Subcarpați, Murgoci a făcut studii stratigrafice și structurale, intuind corect vârsta unor formațiuni geologice nedatate, și a cercetat zăcămintele de chihlimbar, sare și petrol. A realizat prima monografie a zăcămintelor de chihlimbar (succin), frecvente în Subcarpații de curbură, publicată în 1902. Este un amplu studiu comparativ al chihlimbarului din România cu cel din zona Mării Baltice, în care ajunge la concluzia că numeroasele varietăți de chihlimbar reprezintă aceeași specie minerală, rezultată prin fosilizarea rășinilor de *Pinus succinifera*. Lucrarea a fost prezentată ca teză de docență la Universitatea din București, Murgoci devenind, în 1903, primul docent al acestei universități.

Studiind zona de racordare a Subcarpaților cu Depresiunea getică, Murgoci a demonstrat cu argumente geomorfologice și structurale că acest racord nu este de natură tectonică, timpul confirmând concluzia sa. În 1908 publică o lucrare geologică de sinteză asupra Olteniei, cu privire specială asupra zăcămintelor de sare, petrol, cărbuni și ape minerale. Deși acoperă o regiune mare și puțin cunoscută geologic, Murgoci sesizează numeroase detalii de stratigrafie și tectonică. Este primul geolog care semnalează prezența structurilor petrolifere în Oltenia, structuri ce aveau să intre în producție peste o jumătate de secol.

În Câmpia Română, Murgoci s-a preocupat nu numai de pedologie, ci și de probleme de hidrogeologie, geomorfologie și tectonică. Corelând observațiile de ordin geomorfologic, structural și tectonic din câmpie și din dealurile adiacente, a intuit că în Câmpia Română există ape arteziene, fapt confirmat curând prin foraje. Pe baza datelor din foraje, Murgoci descrie în detaliu acviferele a căror existență o presupune în subsolul Domeniului regal de la Gherghița (județul Prahova) și al Bucureștiului. Forajele executate la indicațiile lui pentru aprovizionarea cu apă au confirmat cu precizie detaliile referitoare la stratigrafia formațiunilor acvifere, adâncimea și dimensiunea acviferelor, forța ascensională a apei și calitatea acesteia.

Pentru Dobrogea, ca și pentru Carpații Meridionali, Murgoci a avut o pasiune aparte. În 1911 publică o lucrare monografică bogat ilustrată asupra Dobrogei de Nord, în care adună toate datele de cunoaștere geologică existente și le interpretează prin prisma numeroaselor sale observații. Pe baza lor, Murgoci a dat, la vremea respectivă, cea mai corectă interpretare structurală a acestei regiuni exotice din punct de vedere geologic, dificil de integrat în structura geologică a Europei.

Lucrările lui Murgoci au rămas pietre de hotar în geologia României. Din cauza morții premature a savantului, multe lucrări au rămas nefinalizate sau doar în stadiul de proiect. Au rămas în manuscris hărți geologice ale Carpaților Meridionali de vest și ale Olteniei, o a doua ediție a sintezei zăcămintelor de chihlimbar, completată cu ilustrații și date noi, un studiu despre clima Basarabiei și o monografie a Bărăganului, cu referire la geologie, hidrologie și soluri.